

“Hayali ithalat” söyleminden kastedilen ise, ithalat rakamlarının olduğundan daha yüksek tutarlarla istatistiklere yansımaları şeklinde kısaca tanımlanabilir. Bu kapsamda mükelleflerin idare tarafından belirlenen kıymet eşliğine takılmamak adına kıymeti oluşturan bazı kalemleri yükseltip, fazla beyanda bulunmak veya gerçekte katlanılmayan bir takım maliyet unsurlarının mevzuat gereğince kıymete dahil edilmek suretiyle yapılan beyanlar, Tük tarafından dönemsel olarak derlenip kamuoyuna açıklanan ithalat rakamlarının olduğundan yüksek görünmesine sebep olmaktadır.

Serbest dolaşıma konu bazı eşyaların kıymetinin, belirlenen bir sınırın altında olması halinde yükümlü bir takım prosedürlerle karşı karşıya kalmaktadır. İdari düzenlemelerle işleyişi belirlenen referans kıymet, kıymet tabanlı gözetim, emsal navlun ve sigorta gibi uygulamalar mükellefi ithale konu eşya için gerçekte satıcıya yaptığı veya yapacağı ödemenin üzerinde bir tutarı beyan etmesine neden olmaktadır. Söz konusu uygulamalar kapsamı eşyanın belirlenen kıymetin altında kalması halinde; referans kıymet uygulamasında, kıymet araştırmasına gidilmesi; gözetim belgesinin gerektiği durumda, bu belgenin muayene aşamasında aranması veya ek beyan suretiyle ilave işlemlerin yapılması; emsal kıymet uygulamasında, mal bedelinin üzerinde belirlenen oranda navlun ve sigortanın hesaplanarak fiilen ödenen veya ödenecek fiyata dahil edilmesi gerekmektedir. Bu uygulamaların ortak noktası mükellefin gerçekte katlanmadığı, satıcıya gerçekte yapılmayan ya da yapılmayacak bir ödemenin tıpkı yapılmış gibi CIF kıymete eklenerek, nihai kıymetin olduğundan fazla beyan edilerek toplam ithalat istatistiklerinin bir kısmı fiktif olarak yüksek görünmesine sebebiyet verilebilir. İthalat rakamlarının olduğundan yüksek hesaplanması, başta cari açığın olduğundan yüksek hesaplanmasına sebep olmakta, bunun bir sonucu olarak da öncelikle Merkez Bankası, Maliye Bakanlığı gibi kurumların politika ve kararlarında olması gerekenden farklı tedbirlerin alınmasına yol açarak tespit ve politikada sapmalara neden olabilecek, diğer yönüyle (her ne kadar doğruluğu ve samimiyeti tartışılıyor olsa da) uluslararası derecelendirme kuruluşlarının

ülkemiz için belirlediği tarafsız (!) notları etkileyebilecektir. Buradan hareketle, cari açığın finansmanı ve telafisine yönelik karar, politika ve tedbirler konusunda faiz oranları, sermaye yatırımları, vergi ile bütçe politika ve uygulamaları gibi ekonomik anlamda bir çok alan etkileyecektir. Dolayısıyla, dış ticaret istatistiklerinin hesaplanmasında yukarıda anlatılan fiktif artışlar göz önünde bulundurularak düzeltme yolun gidilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Dış ticaret istatistikleri, esas itibarıyla sonuca ilişkin bir derleme olmasının yanında tüm ekonomik aktörler için önemli bir veri ve ölçüm aracıdır. Bu ölçüme ilişkin sonuçlar beklentilerle birleştirilerek karar alıcılar tarafından ekonomik plan ve programların belirlenmesinde kesinlikle göz ardı edilmeyecek bir yerde bulunmaktadır. Bir yönüyle istatistik bir tür tanı aracı ve hatta tanımın kendisidir denilebilir. Yanlış tanı yanlış tedaviye götürecektir.

Kaynakça

- 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- Gökçeklik, C. (2009), Gümrük ve Dış Ticaret Uygulamaları.
- Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 02.06.2010/12299 günlü-sayılı genelgesi.
- Gümrük Yönetmeliği, : 07.10.2009 tarihli, 27369 (Mükerrer) Sayılı R.G.
- Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2012/3 sayılı Yazısı
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=12 (e.t.15.05.2013)
http://www.tuik.gov.tr/MetaVeri.do?alt_id=12 (e.t.15.05.2013)
- Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), “Incoterms-2010” (İç ve Dış Ticarete İlişkin Ticari Terimlerin Kullanımı İçin ICC Kuralları), 2010
- Özkardeşler, L. (2006), “Gözetim ile Amaçlanan ve Uygulananlar” ,Gümrük Dergisi, Sayı: 55, Gümrük Müfettişleri Derneği Yayını.
- TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Yıllığı 2011, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ekim 2012, Ankara
- Yüreklî, Ö. (2004), Ekonomik Krizler Açısından Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Türkiye Örneği, Süleyman Demirel Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ANONİM ŞİRKETLERDE SERMAYE, SERMAYE ARTIRIMI SİSTEMLERİ İLE YÖNTEMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ VE 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUYLA KONUYA İLİŞKİN GETİRİLEN TEMEL YENİLİKLER

Özlem ARABACI*

Özet

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda anonim şirketlerin sermaye artırım usulü ile ilgili önemli yenilikler ve değişiklikler getirilmiş, sermaye kaynaklarına hızlı bir şekilde ve daha kolay ulaşabilmesi için sermaye artırım yöntemleri yeniden düzenlenmiştir. Halka açık olmayan anonim şirketler açısından kayıtlı sermaye sisteminin öngörülmesi, daha önce öğretinin yol gösterdiği iç kaynaklardan sermaye artırımının düzenlenmesi, şarta bağlı sermaye artırımını getirilmesi bu yeniliklerden bazılarıdır. Bu çalışmada, anonim şirketlerde sermaye, sermaye artırım sistemleri ile türleri hakkında genel bilgi verilecek, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla konuya ilişkin getirilen temel yenilikler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, anonim şirketlerde sermaye, sermaye artırım, sermaye artırım yöntemleri

GENERAL INFORMATION ON JOINT STOCK COMPANIES' CAPITALS, CAPITAL INCREASE SYSTEMS WITH METHODS AND SIGNIFICANT INNOVATIONS INTRODUCED BY TURKISH TRADE CODE NO: 6102 ON THE SUBJECT

Abstract

TurkishTradeCode No: 6102 which is implementedrecentlyintroducessignificantinnovationsandrevisions on jointstockcompanies' capitalincrease. AlsowiththisCode, capitalincreasemethodsarerestructuredforreachingcapitalsourcesquicklyandeasily. Some of theseinnovationsare; regulations on registeredcapitalforprivatecompanies, regulations on endogenouscapitalincreasewhich is explainedbefore in literature, regulations on conditionalcapitalincrease. Inthisstudy, jointstockcompanies' capital, capitalincreasesystemsandmethodsaregenerallyillustratedandthanimportantchangesintroducedbyTurkishTradeCode on jointstockcompanies' capitalareexamined.

Keywords: TurkishTradeCode No:6102, jointstockcompanies' capital, capitalincrease, capitalincreasemethods.

Jel ClassificationCodes: M00, M40, M48

* Gümrük ve Ticaret Müfettişi

Giriş

Anonim şirketlerde sermayenin artırılması, Kanunun belirlediği usul izlenerek bilançodaki "esas sermaye" veya "çıkarılmış sermaye" kaleminin yükseltilmesidir(Deryal, 2005: 347). Anonim şirketin mevcut sermayesi artan iş hacminde yetersiz kalıyor ise şirket hali hazırdaki durumunu koruyabilmek veya piyasadaki payını artırabilmek için sermayesini artırma zorunluluğuyla karşı karşıya kalabilir. Bunun yanında şirketler geleceğe yönelik piyasa koşullarındaki beklentiler doğrultusunda genişleme yatırımları yapmak, finansman ihtiyaçlarını karşılamak, özkaynak benzeri fonları sermayeye dönüştürmek, sermayelerini güçlendirmek, azalan sermayelerini tamamlamak veya kanuni zorunluluğunu yerine getirmek amacıyla sermaye artırımına giderler. (Yavuz, 2011: s.227; Yalkın, 1992: s.237).

14/02/2011 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak, 01/07/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu²nda anonim şirketlerin sermaye artırım usulüyle ilgili önemli yenilikler ve değişiklikler getirilmiş, sermaye ihtiyacının daha hızlı ve kolay bir şekilde sağlanması için sermaye sistemleri ve sermaye artırım yöntemleri yeniden düzenlenmiştir. TTK kayıtlı sermaye sistemini yalnızca halka açık anonim şirketlere hasredilen bir sistem olmaktan çıkmış, bu sistemi düzenlenen belli sınırlar dahilinde tüm anonim şirketlerin uygulayabilmesine olanak sağlamıştır. Şirket sermayesinin, pay sahiplerinin, alacaklılarının ve ilgili diğer üçüncü kişilerin haklarının korunması açısından sermaye artırım usulüne ilişkin ayrıntılı hükümlere yer vermiştir. Ayrıca sermaye artırım yöntemleri; sermaye taahhüdü yoluyla artırım, iç kaynaklardan sermaye artırım ve şarta bağlı sermaye artırım olmak üzere üç temel artırım yöntemi kabul edilmiştir. Bunlardan iç kaynaklardan sermaye artırım ve şarta bağlı sermaye artırım yöntemleri ilk defa Kanun'da düzenlenmiş, sermaye taahhüdü yoluyla artırım yöntemi ise 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan hükümlerden daha ayrıntılı ve değişik bir şekilde ele alınmıştır. Bu çalışmada anonim şirketlerde sermaye ile sermaye artırım sistemleri hakkında genel bilgi verilerle

2 Çalışma içerisinde kısaca TTK ya da Kanun şeklinde anılmıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla konuya ilişkin getirilen temel yenilikler belirtilmiş ve son olarak Kanunda yer alan sermaye artırım türleri açıklanmıştır (Yavuz, 2011: 227).

1. Sermaye

Sermaye işletmenin amacını gerçekleştirebilmesi için sahip olması gereken para ve/veya mal gibi değerlerdir. Sermaye kavramı, kullanıldığı alana göre değişen farklı anlamlara sahiptir. İktisat alanında kullanıldığında sermaye, üretime yardımcı olan ve kendileri de daha önce üretilmiş olan araçlar olarak tanımlanır (Seyidoğlu, 2006: s.2). Muhasebe açısından sermaye, ödenmiş sermaye ve ödenmemiş sermaye ayrımları mevcuttur. Sermaye, işletmeye tahsis edilen veya işletmelerin ana sözleşmelerinde yer alan ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan tutardır. Ödenmemiş sermaye, işletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmıdır. Ödenmiş sermaye ise, işletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösterir (Yükçü, 2004: s. 638-640). Türk Hukuk Lügatı'nda ise sermaye kavramının anonim şirketlerde başlıca üç anlamı ifade ettiği belirtilmektedir; 1)şirketin kuruluş anında mevcut ve ortağın koymayı taahhüt ettiği para, şey veya hak, 2)şirket esas sözleşmesinde rakamla ifade edilip de muayyen (belirli) ve birbirine eşit paylara bölünmüş olan esas sermaye ve 3) şirketin fiili mevcudu (Türk Hukuk Lügatı, 1991: s.297)

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye kavramı tanımlanmamış ancak 329. maddede anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan borçlarından dolayı yalnız mal varlığıyla sorumlu bulunan şirkettir diyerek sermaye kavramını esas alarak anonim şirketin tanımı yapılmıştır. Yine anılan maddede pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur denilerek pay sahiplerinin sorumluluğu da sermaye paylarından yola çıkılarak belirlenmiştir.

Bunun yanında Kanunun 342. ile 345. maddelerinde anonim şirketlere aynı sermaye ve nakdi sermaye olarak konulabilecek değerler belirlenmiştir.

TTK'nın aynı sermaye başlıklı 342. maddesinde üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dahil, mal varlığı unsurlarının aynı sermaye olarak konulabileceği, ancak hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların sermaye olamayacağı belirtilmiştir. Yine Kanunun 343. maddesi uyarınca konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilecektir. Bilirkişi raporunda bulunması gereken bilgiler anılan maddede ayrıntıları ile açıklanmış olup getirilen yeniliklerden en önemlisi, bilirkişilerin raporlarında, seçtikleri değerlendirme yönteminin hem en adil hem de en uygun yöntem olduğunu açıklamaları gerektiğidir. Ayrıca kuruculara ve menfaat sahiplerine bilirkişi raporuna itiraz etme hakkı tanınmıştır. Kanunun 128. maddesi uyarınca aynı sermayelerin kabul edilmesi için, esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazların tapuya şerh verilmesi, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine kaydedilmeleri, taşınmazların güvenilir bir kişiye tevdi edilmeleleri şart koşulmuştur. Paradan başka ekonomik bir değer veya bir taşınmazın sermaye olarak konulmasının borçlanılması halinde ise şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir (Şengür, 2011: s.101).

Yine Kanunun 344. maddesinde nakdi sermaye başlığı altında düzenlenmiş olan nakit karşılığı pay taahhüt edilmesi halinde payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin ticaret siciline tescilden önce, kalanının da şirketin tescilini izleyen 24 ay içerisinde ödeneceği payların çıkarma primlerinin tamamının ise tescilden önce ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca Kanunun 345. maddesinde ödeme yeri belirlenmiş olup buna göre ödemeler, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na bağlı bir bankada, şirket adına açılacak özel bir hesaba yatırılacaktır.

2. Sermaye Sistemleri

Anonim şirketlerde sermaye sistemleri, esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri olarak iki başlıkta incelenir (Bahtiyar, 1996: s.7,29).

Nitekim TTK Sermaye Piyasası Kanununa göre halka açık şirketlerde uygulanan kayıtlı sermaye sisteminin halka açık olmayan anonim şirketler bakımından da uygulanabileceğini belirtmiştir. Böylece TTK'da da esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemi olarak iki sermaye sistemi benimsenmiştir.

2.1. Esas Sermaye Sistemi

TTK'nın 332. maddesinde esas sermaye; tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi gösterir şekilde tanımlanmış olup değerinin 50.000 Türk lirasından aşağı olamayacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte esas sermaye kavramının öğretide ise; şirketin ticaret siciline kaydından önce şirket sözleşmesi hükümleri çerçevesinde ortaklar tarafından konması taahhüt edilen sermayenin bütünü (Hirsch, 1948: s.265) ve tamamı taahhüt edilmiş bulunan, değiştirilmesi, artırma ve azaltma işlemlerinin yapılmış olmasına bağlı olan sermaye vb. olarak tarif edildiği görülmüştür (Poroy vd., 2005: s. 25).

Esas sermaye sisteminin nitelikleri genel olarak, önceden belirlenmiş ve sabit olması, asgari miktarın altında olmaması, şirket malvarlığının esasını oluşturması, nakitle ifade edilmesi, itibari değerli paylara bölünmesi ve tamamen taahhüt edilmesidir. Ayrıca esas sermayenin güvence ve ölçü işlevleri vardır (Akkale, 2013: s.25).

2.2. Kayıtlı Sermaye Sistemi

Esas sermaye sisteminin uygulamada yaşanan sıkıntıları giderebilmek için sunulan alternatif, kayıtlı sermaye sistemidir (Bahtiyar, 1996: s.34). Kayıtlı sermaye, anonim ortaklıklarda esas sözleşme ile belirlenen ve Ticaret Siciline tescil edilmiş azami bir miktara kadar bazı formalitelere ihtiyaç duyulmaksızın yönetim kurulunca sermaye artırımına olanak sağlayan sistem olarak tanımlanır (Saraç, 2009: s. 23).

TTK'nın 332. maddesinde kayıtlı sermaye sistemi; sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren sistem

olarak tanımlamıştır ve başlangıç sermayesinin 100.000 Türk lirasından aşağı olamayacağı belirtilmiştir. Kayıtlı sermaye sisteminde sermayenin azami haddi esas sözleşmede gösterilir ve bu hadde ulaşıncaya kadar yönetim kuruluna sermaye artırımı yetkisi verilir. Böylece şirketlerin ihtiyaca göre sermaye ihraç etmelerine esneklik getirilirken, bir yandan da uzun ve külfetli formaliteler ortadan kaldırılmaktadır. Kayıtlı sermaye sisteminin esas sermaye sisteminden farklarından bir tanesi, anonim şirketin bir başlangıç sermayesi bir de sermaye tavanının (kayıtlı sermaye) olmasıdır (İldir, 2009: s.128).

Kayıtlı sermaye sistemi Türk Ticaret Kanununa yeni girmiş olsa da aslında ülkemiz açısından yeni bir sistem değildir. Şöyle ki; kayıtlı sermaye ile anonim ortaklık kurulmasına ilişkin olarak ülkemizde ihdas edilen ilk kanun, 28/02/1960 tarih ve 7462 sayılı Ereğli Demir Çelik Fabrikaları Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'dur. (RGT 01/03/1960, Sa. 10445). Kanun gerekçesinde, 6762 sayılı TTK'nın ani ve tedrici kuruluş şekillerinden farklı olarak Amerikan hukukunda yerini bulan kayıtlı sermaye yapısının da kabul edilmesi zaruret olarak gösterilmiştir (Bahtiyar, 1996: s. 49). Ancak bu gereksinim yalnızca kurulacak şirket için öngörülmüş ve Türk ticaret hukuku yapısına kayıtlı sermayeyi, esas sermayeye alternatif olacak şekilde sunmamıştır (İmregün, 1989: s. 425). Yine 86 sayılı Yatırımlar Holding Anonim Şirketine Bazı İstisna ve Muafıklar Verilmesine Dair Kanun ve 4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketlerinin Kuruluşu Hakkında Kanunda istisnai olarak kayıtlı sermaye sistemine yer verildiği görülmüştür (RGT. 06/10/1981, Sa. 10610; RGT 17/10/1999, Sa. 23849).

Bunun yanında 28/07/1981 tarihli. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 12. maddesinde halka açık anonim şirketler için kayıtlı sermaye sistemi düzenlenmiştir. Nitekim,TTK'nın 332. maddesinde Sermaye Piyasası Kanunu'nun 12. maddesindeki hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir. Ancak 02/12/2012 tarih, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 139. maddesi ile 28/07/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlükten kaldırılmış olup mevzuatta 2499 sayılı Kanun hükümlerine yapılan

atıflar, 6362 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır denilmekte olup bahsi geçen Kanunda kayıtlı sermaye sistemi 18. maddede düzenlenmiştir. (RGT: 30/12/2012, Sa. 28513).

Ayrıca konuya ilişkin olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ uygulamaya konulmuştur (RGT: 19/10/2012, Sa. 28446).

TTK'nın 332. maddesinde kayıtlı sermaye, başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermayenin tanımı yapılmıştır. Buna göre kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde kayıtlı sermaye, sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösterir. Başlangıç sermayesi, kuruluşta ve sisteme ilk geçildiğinde haiz olunması zorunlu sermayedir. Çıkarılmış sermaye ise, çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplamını temsil eder. En az sermaye tutarının açıklandığı söz konusu 332. madde, "sermaye" kelimesini, esas sermaye sisteminde sermayeyi, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayeyi içeren bir terim olarak kullanmıştır (Yeni Türk Ticaret Kanunu Gerekçesi).

Kayıtlı sermaye, esas sözleşmede sermayenin yönetim kurulu tarafından artırılacağı tavan miktarı gösterir. Bu nedenle kayıtlı sermaye ne ödenmiştir ne de ödeneceği taahhüt edilmiştir (Tekinalp, 2011: s.69-70). Çıkarılmış sermaye bilançoda gösterilirken, kayıtlı sermaye tavanı dipnotlarda belirtilir (Akgüç, 1995: s. 176).

Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermayeyi kabul etmesi, şirket esas sözleşmesine konulacak bir hükümlerle tavan sermayesinin belirlenmesi, belirlenen tavana göre sermayeyi artırmak için yeni hisse senedinin çıkarılması yetkisinin yönetim kuruluna tanınması ve Türk Ticaret Kanununa göre bu yetkinin beş yıl ile sınırlanması suretiyle tamamlanır (Akkale, 2013: s.23).

Yine TTK'nın 332. maddesi uyarınca söz konusu şirketler gerekli şartları haiz olmadıkları takdirde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alarak kayıtlı sermaye sisteminden çıkabilecekleri gibi, bu sisteme alınırken aranan nitelikleri kaybettiklerinde, istemleri bulunmasa bile aynı Bakanlık tarafından sistemden çıkartılırlar.

3. Sermaye Artırımı

Anonim şirketin mevcut sermayesi artan iş hacminde yetersiz kalıyor ise şirket hali hazırdaki durumunu koruyabilmek veya piyasadaki payını artırabilmek için sermayesini artırma zorunluluğuyla karşı karşıya kalabilir. Bunun yanında şirketler geleceğe yönelik piyasa koşullarındaki beklentiler doğrultusunda genişleme yatırımları yapmak, finansman ihtiyaçlarını karşılamak, özkaynak benzeri fonları sermayeye dönüştürmek, sermayelerini güçlendirmek, azalan sermayelerini tamamlamak veya kanuni zorunluluğu yerine getirmek amacıyla sermaye artırımına giderler (Yavuz, 2011: s.227; Yalçın, 1992: s. 237).

Anonim şirketlerde sermayenin artırılması, TTK'da öngörülen usulün izlenmesiyle bilançodaki "esas sermaye" veya "çıkarılmış sermaye" kaleminin artırılmasıdır (Poroyvd, 2005: s.25).

3.1. Sermaye Artırımına İlişkin Getirilen Temel Yenilikler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlerin sermaye artırım usulüyle ilgili önemli değişiklikler yapılmış, sermaye kaynaklarına hızlı bir şekilde ve daha kolay ulaşabilmesi için sermaye artırım yöntemleri yeniden düzenlenmiştir. Aşağıda TTK'da anonim şirketlerin sermaye artırımına ilişkin getirilen temel yenilikler kısaca belirtilmiştir.

3.1.1. Payların Sermayeye Oranla Önemli Sayılmayan Tutarları Sermaye Artırımını Engelleyecektir.

TTK'nın 456. maddesinin birinci fıkrasında "İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez." denilmiştir.

Dolayısıyla, her ne kadar, nakdi sermaye artırımlarında önceki sermayenin tamamının ödenmiş olması şart olsa da, sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması halinde de, bu koşulun sağlandığı kabul edilecek ve sermaye artırımına gidilebilecektir. Ancak, anılan maddede konuya ilişkin herhangi bir oran ya-

hut hesaplama öngörülmemektedir. Maddenin gerekçesinde ise "nispeten ihmal edilebilir (ifa edilmemiş) tutarlar"dan bahsedilmektedir. Bu çerçevede, ihmal edilebilir ödenmemiş sermaye tutarlarının öğretisi ve yargı kararları ile şekilleneceği düşünülmektedir (Altaş, 2012: s. 138).

3.1.2. Sermaye Artırımına Esas Sermaye Sisteminde Genel Kurul, Kayıtlı Sermaye Sisteminde İse Yönetim Kurulu Karar Verecektir.

Yukarıda belirtildiği üzere TTK'nın, anonim şirketlere yönelik olarak öngördüğü yeniliklerden birisi, halka açık olmayan anonim şirketlere kayıtlı sermaye sistemini benimseme olanağının getirilmesidir. TTK'nın 332. maddesinde esas sermaye ve kayıtlı sermaye ayrımı da vurgulanmış, esas sermayenin "tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi", kayıtlı sermayenin ise "sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren sermayeyi" ifade ettiği belirtilmiştir.

Bu ayrım dolayısıyla ve TTK'nın 456. maddesi uyarınca sermaye artırımına, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu karar verecektir.

3.1.3. Genel Kurul veya Yönetim Kurulu Tarihten İtibaren 3 Ay İçinde Tescil Ettirilme Yeterli Sermaye Artırım Kararı Geçersiz Sayılacaktır.

TTK'nın 456. maddesi uyarınca sermaye artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa Bakanlık izni geçersiz hale gelir. Söz konusu düzenleme, sürüncemede bırakılan sermaye artırımlarını geçersiz sayarak uygulamadaki bir ihtiyaca cevap vermiştir(Komisyon Raporu).

3.1.4. Kanuna Aykırı Sermaye Artırımından Dolayı Şirket Aleyhine Fesih Davası Açılabilir.

TTK'nın 456. maddesinin dördüncü fıkrası fesih davası ilkelerinin sermaye artırımlarında da kıyas yolu ile uygulanmasını sağlamaktadır.

Bu çerçevede, TTK'nın 353. maddesi uyarınca sermayenin artırılmasında kanun hükümlerine

aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Ancak, fesih davasının, sermaye artırım kararının tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alır. Mahkeme, eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilebilmesi için şirkete süre de verebilir.

3.1.5. Yönetim Kurulunca Sermaye Artırımının Türüne Göre Bir Beyan İmzalanması Gerektilir.

TTK'nın 457. maddesi uyarınca sermaye artırımlarında, anonim şirket yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne (sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımı, iç kaynaklardan sermaye artırımı, şarta bağlı sermaye artırımı) göre bir beyanın düzenlenmesi ve yönetim kurulu üyeleri tarafından imzalanması zorunludur. Yönetim kurulu tarafından hazırlanacak bu sermaye artırımı beyanında, sermaye artırımının türüne göre;

- Nakdi sermaye konuluyorsa, artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödendiği,
- Aynı sermaye konuluyor veya bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek karşılığın uygun olduğu ve 349'uncu maddede yer alan hususların somut olayda mevcut bulunması halinde bunlara ilişkin açıklamalar,
- Devralınan aynı sermaye, aynı türü, değerlendirmenin yöntemi, isabeti ve haklılığı,
- Bir borcun takası söz konusu ise, bu borcun varlığı, geçerliliği ve takas edilebilirliği,
- Sermayeye dönüştürülen fonun veya yedek akçenin serbestçe tasarruf olunabilirliği,
- Gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı,
- Kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği,

- Rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa bunun sebepleri, miktarı ve oranı,
- Kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin ne fiyatla verildiği hakkında, belgeli ve gerekçeli açıklamalar yer alır.

Yine beyanda, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının hangi kaynaklardan karşılandığı, bu kaynakların gerçekliği ve şirket malvarlığı içinde var oldukları konusunda garanti verilir. Şartlı sermaye artırımına gidilmesi durumunda, anılan beyanda şartlı sermaye artırımının ve uygulamasının kanuna uygunluğu da belirtilir.

Ayrıca, hizmet sunanlara ve diğer kimselere ödenen ücretler ve sağlanan menfaatler hakkında da, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak bilgi verilir.

3.1.6. Sermaye Artırımında İşlem Denetimi Kaldırıldı.

TTK'nın 458. maddesi uyarınca sermaye artırım işlemlerinin bir veya birkaç işlem denetçisi tarafından denetlenmesi gerekecekti. Ancak, 30 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 26/06/2012 tarihli ve 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile TTK'nın konuya ilişkin 458. maddesi yürürlükten kaldırıldı.

Ayrıca, TTK'nın 462. maddesinin ikinci fıkrasının ilk halinde, iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımında, iç kaynakların gerçekten şirket bünyesinde mevcut olup olmadığının işlem denetçisi tarafından denetlenip yazılı olarak doğrulanması; bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla bir zamanın geçmiş olması halinde ise, yeni bir bilançonun çıkarılması ve bu bilançonun işlem denetçisi tarafından onaylanması öngörebilmekte idi. 6335 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle işlem denetçisi kaldırıldığından, sermayenin artırılan kısmını iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve yönetim kurulunun vereceği yazılı bir beyanla doğrulanacaktır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde ise, yeni bir bilanço çıkarılacak ve bu bilanço yönetim kurulu tarafından onaylanacaktır.

Yine TTK'nın ilk halinde (469. ve 472. maddelerinde) işlem denetimi öngörülen diğer bir sermaye artırım türü de şarta bağlı sermaye artırımındır. 6335 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle bu zorunluluklar da kaldırıldığından, şarta bağlı sermaye artırımında da işlem denetimi sözü olmayacaktır.

3.1.7. Sermaye Artırımına Uygun Fonlar Var İken Sermaye Taahhüdü Yoluyla

Sermaye Artırımına Gidilmesi Yasaklanmıştır.

TTK'nın 462. maddesinde "Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması halinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz." hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, eğer şirket bilançosunda, sermayeye eklenebilecek fonlar var ise, öncelikle bu fonlar sermayeye dönüştürülecek, yani iç kaynaklardan sermaye artırımına gidilecektir. Bu fonlar sermayeye ilave edilmeden, sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımına gidilemeyecektir. TTK'nın söz konusu hükmü emredici olup, bu emredici hükme aykırılığın hukukî sonucu butlandır (Komisyon Raporu).

Ancak anılan madde uyarınca şirketin acilen nakdi sermayeye ihtiyaç duyması ve nakdi sermaye artırımına derhal gidilmesini gerektiren haklı sebeplerin bulunması halinde, hem mevzuatın izin verdiği fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırımına gidilmesi mümkündür.

3.2. TTK'da Düzenlenen Sermaye Artırım Yöntemleri

TTK'da üç ayrı sermaye artırım yöntemi benimsenmiş olup bunlar sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımı, iç kaynaklardan sermaye artırımı ve şarta bağlı sermaye artırımındır.

3.2.1. Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı

TTK'nın 461. maddesi uyarınca sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımında işletmeye konulacak para veya para dışındaki ekonomik değerler karşılığında yeni hisse senetleri ihraç

edilir. Bu yöntemde her pay sahibi yeni çıkan payları mevcut paylarının sermayeye oranına göre alma hakkını haizdir. Buna rüçhan hakkı denilmektedir. Pay sahibinin rüçhan hakkı genel kurul kararıyla sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Ancak bunun için halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları gibi haklı sebepler bulunmalıdır, ayrıca rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasıyla hiç kimse haklı görülmeyecek şekilde, yararlandırılmaz veya kayba uğratılmaz.

TTK'da sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımı; esas sermaye sisteminde sermaye artırım ve kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırım olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiş olup bu başlıklar aşağıda açıklanmıştır.

3.2.1.1. Esas Sermaye Sisteminde Sermaye Artırımı

TTK'nın 456. maddesi uyarınca esas sermaye sisteminde sermaye artırımına genel kurul karar verir. Sermaye artırımını temsil eden payların tamamı ya değiştirilmiş esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamelerinde taahhüt edilir.

Kanun 459. maddesinde esas sermaye sisteminde sermaye artırım sırasında nakdi sermaye taahhüdü, bedellerin ödenmesi, aynı sermaye konulması ve halka arz edilecek paylar için kuruluş işlemlerindeki ilgili maddelere atf yaparak, bu maddelerin kıyas yoluyla uygulanmasını öngörmüştür. Buna göre, nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşi esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararının ticaret siciline tescilinden önce, gerisi de tescili izleyen yirmidört ay içinde ödenir (md. 344) Ödemeler şirket adına açılacak olan özel bir hesaba yatırılır (md. 345). Esas sermaye artırımında aynı sermaye de koyulabilir. Sermaye artırımında aynı sermaye olarak koyulabilecek unsurlar, şirket kuruluşunda aynı sermaye olarak koyulabilecek unsurlar ile aynı olup yukarıda da yer verildiği üzere TTK'nın 342. maddesinde açıklanmıştır. Şirketin kuruluş aşamasında olduğu gibi sermaye artırımında da konulan aynı sermayeye bilirkişiler tarafından değer biçilir (md. 343). Esas sermaye sisteminde payların halka arz edilmesi yoluyla da sermaye

artırımına gidilebilmektedir. Bu durumda değiştirilmiş esas sözleşmede nakit karşılığı olarak taahhüt edilmiş olan paylar, değişik esas sözleşmenin ticaret siciline tescilinden itibaren en geç iki ay içerisinde halka arz edilmelidir (md. 346).

3.2.1.2. Kayıtlı Sermaye Sisteminde Sermaye Artırımı

Anonim şirketler rekabet güçlerini muhafaza etmek veya yeni yatırımlar yapmak istemeleri halinde süratli bir şekilde kullanabileceği sermayeye gereksinim duyarlar ve aranan sermayenin genel kurul kararı ile sağlanması seri bir yöntem değildir (Pulaşlı, 2006: s.41).

Bunun yanında Kanunun 460. maddesi uyarınca halka açık olmayan anonim şirketlerde, yönetim kuruluna esas sözleşmede belirtilmiş olan kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi verilebilir. Bu durumda yönetim kurulu kararı ile sermaye artırımını TTK ve esas sözleşmede belirtilen yetki sınırları çerçevesinde gerçekleştirebilir. Yönetim kuruluna bu yetki en çok beş yıl için tanınabilir. Yine anılan maddede, çıkarılacak yeni payların taahhüdü, ödenmesi gereken en az nakdi tutar ve aynı sermaye konulması hakkında esas sermaye sistemi, dolayısıyla kuruluş işlemleri ile ilgili hükümlerin kıyas yolu ile uygulanacağı belirtilmiştir.

Kayıtlı sermaye sisteminde, sermaye yönetim kurulu kararı ile artırılır. Bunun için yönetim kurulu önce sermaye artırımının gerektirdiği şekilde, esas sözleşmenin ilgili maddesinin yeni şeklini hazırlar. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izni gerekiyorsa bu izni alır, izne gerek yoksa yönetim kurulu yeni metni kararıyla kesinleştirir. Yönetim kurulu kararında; artırılan sermaye tutarını, çıkarılacak yeni payların itibari değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan haklarının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, kullanılma şartları ile sürelerini belirtir. Yönetim kurulu, izni alınmış veya kendi kararıyla kesinleşmiş esas sözleşmenin değişik metnini, sermayenin artırılmasına ilişkin yönetim kurulu kararını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları, prime dair kayıtları ve bu kararın uygulanması hakkındaki kuralları esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Pay sa-

hipleri ve yönetim kurulu üyeleri, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan yönetim kurulu kararları aleyhine, kararın ilan tarihinden itibaren bir ay içerisinde iptal davası açabilirler (Komisyon Raporu, md. 460).

3.2.2. İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

TTK'nın 462. maddesinde yer alan "iç kaynaklardan sermaye artırımını" yeni bir düzenleme olup Kanunun eski metninde yer almamaktaydı. Anılan madde uyarınca esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançooya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

Anılan fıkra, TTK'da ve diğer mevzuatta yer alan iç kaynakları göstermekte ve mevzuattaki fonlara gönderme yapmaktadır. İç kaynaklar sınırlı sayı karakter taşımamaktadır. TTK'da yer alan iç kaynaklar esas sözleşme ve/veya genel kurul kararıyla ayrılmış (isteğe bağlı) yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbest kısımlarıdır. Diğer mevzuatta ise fonlar söz konusudur. Bunların örnekleri yeniden değerlendirme, iştirak ve taşınmaz satış hasılatı ve enflasyon fonudur (Komisyon Raporu).

3.2.3. Şarta Bağlı Sermaye Artırımı

Şarta bağlı sermaye artırımını, masraflı ve ağır işleyen genel kurul prosedürlerinden kaçabilmek, hızlı şekilde sermayeyi artırabilme ihtiyacını karşılayabilmek, değiştirilebilir tahvil uygulamasını mümkün kılmak ve sorunsuz hale getirmek için Alman öğretisi tarafından geliştirilmiş bir çözüm yöntemidir. İsviçre hukukunda ise 01/07/1992 tarihinde Borçlar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kabul edilmiştir (Poroy, 1964: s.486).

Şarta bağlı sermaye artırımını, hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil çıkarılıp sermaye artırımının kolayca uygulanabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu artırım türünde de sermaye artırımına genel kurul karar vermeye

birlikte, sermaye artırım işlemi ve hisse senedi ihraç işlemi yönetim kurulu tarafından yapılmaktadır. Genel kurul tıpkı esas sermaye sisteminde olduğu gibi sermaye artırım kararı almaktadır, ancak alınan kararda artırım oranı ve miktarı belli değildir. Çünkü mevcut hisse senediyle değiştirilebilir tahvil sahiplerinden ne kadarının bu haklarını kullanacağını önceden bilmek mümkün değildir. Genel kurulun aldığı sermaye artırım kararının icrası ileriki bir tarihe ertelenmektedir. Artırım kararının icrası hak sahibi üçüncü kişilerin (tahvil sahipleri, devralınan ortaklığın pay sahipleri, ortaklık çalışanları) haklarını kullanmak istemelerine bağlıdır. Tahvil sahiplerinin talebi üzerine yönetim kurulu tarafından sermaye artırım işlemi gerçekleştirilir. Burada yapılan iş yönetim kurulu tarafından sermaye artırılması değil, genel kurulun daha önce almış olduğu artırım kararının yönetim kurulu tarafından icra olunmasıdır (Şengür, 2011: s.116).

Şarta bağlı sermaye artırımının ayırıcı niteliği; uygulamasının hem zaman açısından, hem miktar açısından hak sahibi üçüncü kişilerin değiştirme, alma taleplerine bağlı olmasıdır (Bahtiyar, 1996: s. 30). Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar. Değiştirme ve alım hakları, esas sözleşmenin şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmüne gönderme yapan yazılı bir beyan ile kullanılır; mevzuat, ihraç izahnamesinin yayımlanmasını gerekli gördüğü takdirde, buna da gönderme bulunur. Taahhüdün ifası, para yatırılması veya takas yoluyla bir mevduat veya katılım bankası aracılığıyla gerçekleştirilir. Pay sahipliği hakları sermaye taahhüdünün ifası ile doğar.

Şarta bağlı sermaye artırımını TTK'nın 463 ila 472. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre esas sözleşmede şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin bir hüküm bulunmalı, artırımın şartları ve kuralları bu hükümde yer almalıdır. Bu bütün şarta bağlı sermaye artırımlarına uygulanacak genel bir hüküm değildir. Sistem gereği her şarta bağlı sermaye artırımını için, ona özgü, yani ayrı bir esas sözleşme hükmüne gerek vardır. Bir şarta bağlı sermaye artırımını tamamlanınca,

ona ilişkin sözleşme maddesi hükmünü tamamladığı için esas sözleşmeden çıkarılır. Yeni bir şarta bağlı sermaye artırımını için yeni bir esas sözleşme hükmünün kabulü gerekir.

Kanunda değiştirme ve alım haklarını kullanarak şirketin pay senedini iktisap edebilme olanlığı sınırlı sayı (numerausclausus) olarak belirli kişilere tanınmıştır (Akuğur, 2005: s. 345). Bunlar iki gruptur. Birinci grup şirket veya topluluk şirketleri tarafından yeni çıkarılan, yani değiştirme hakkını içererek ihraç edilmiş bulunan tahvillerin ve benzeri borçlanma araçlarının alacaklılarıdır. İkinci grup ise çalışanlardır.

Şarta bağlı sermaye artırımında tahvillere ve benzeri borçlanma araçlarına bağlı olarak değiştirme ve alım hakları içeren senetler ihraç edildiği takdirde, bunlar öncelikle, pay sahiplerinin haklarının korunması amacıyla, mevcut paylan oranında, pay sahiplerine önerilmelidir. Şirket çalışanlarına tanınan alım haklarında ise pay sahipleri önerilme hakkına sahip değillerdir. Kanunda, önerilme hakkının ancak haklı sebeplerle kaldırılabilirliği veya sınırlandırılabilirliği ancak bunun da iyi niyetli yapılması gerektiği, birilerine menfaat sağlanması için yapılmaması gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda anonim şirketlerin sermaye artırımına ilişkin önemli yenilikler ve değişiklikler getirilmiş, sermaye ihtiyacının daha hızlı ve kolay bir şekilde sağlanması için sermaye sistemleri ve sermaye artırım türleri yeniden düzenlenmiştir. Çalışmada anonim şirketlerde sermaye kavramı ile sermaye artırım sistemleri hakkında genel bilgi verilerek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla konuya ilişkin getirilen temel yenilikler belirtilmiş ve son olarak Kanunda yer alan sermaye artırım türleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Buna göre, TTK şirket tüzel kişiliğini, pay sahiplerini, alacaklıları ve ilgili diğer üçüncü kişileri korumak için sermaye artırımında yeni düzenlemeler yapmıştır. Kayıtlı sermaye sisteminin halka açık olmayan anonim şirketlere de uygulanabilmesini sağlayarak, sermaye artırımını işlemlerini seri hale getirerek kolaylaştırmıştır.

Böylece kayıtlı sermaye sistemini uygulayan anonim şirketler de süratli bir şekilde ihtiyaç duydukları sermayeye ulaşabileceklerdir. Bununla birlikte sermaye artırımında; sermaye taahhüdü yoluyla artırım, iç kaynaklardan sermaye artırımı ve şarta bağlı sermaye artırımı olmak üzere üç temel yöntem belirlemiştir.

TTK, sermaye artırımına gidilebilmesi için iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımları hariç payların nakdi bedellerinin tamamen ödenmesi gerektiğini hüküm altına almış, sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olmasının sermaye artırımını engellemeyeceğini belirlemiştir. Ayrıca sermaye artırımına, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu karar verecektir. TTK, sermaye artırım kararının sürüncemede bırakılmasını önlemek amacıyla sermaye artırımının genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde yönetim kurulu tarafından tescil ettirilmemesi halinde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ile Bakanlık izninin geçersiz hale geleceğini hüküm altına almıştır.

Yine, TTK'ya göre sermayenin artırılmasında Kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olması durumunda, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilebilecektir. Bu itibarla, sermaye artırımında yasal hükümlere uyulması şirketlerin ve yöneticilerin gelecekte hukuken kendilerini zorda bırakacak durumlarla karşılaşmalarını sağlayacaktır.

Bunun yanında Kanun anonim şirket yönetim kuruluna, sermaye artırımının türüne göre bir beyan düzenleme yükümlülüğü getirmektedir. Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması halinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırımına gidilmesini ise yasaklanmaktadır.

Kaynakça

- Altaş, S. (2012 Kasım-Aralık), Yeni TTK'da Anonim Şirketlerin Sermaye Artırımları İçin Öngörülen Temel Yenilikler ve Değişiklikler, "Mali Çözüm", 137-148
- Akgüç, Ö. (1995), Mali Tablolara Analizi, İstanbul, Muhasebe Enstitüsü
- Akuğur, M. (2005), Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, İstanbul
- Bahtiyar, M. (1996), Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul
- Deryal, Y. (2005), Ticaret Hukuku, 8. Baskı, Trabzon
- Hirsch, E. (1948). Ticaret Hukuku Dersleri, 3. Bası, İstanbul
- Ildır, A. (2009). Şirketler Muhasebesi, Seçkin Yayınevi, Ankara
- İmregün, O. (1989), Anonim Ortaklıklar, İstanbul
- Kaya, M. İ. (2009), Şartlı Sermaye Artırımı, Ankara
- Poroy, R., Tekinalp Ü. ve Çamoğlu, E. (2005), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 10. Baskı, İstanbul
- Poroy, R. (1964), Değiştirilebilir Tahviller, Ord. Prof. Dr. E. Hirsch'e Armağan, Ankara
- Pulaşlı, H. (2006), Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı, BATİDER, c.23, s.4
- Saraç, T. (2009), Anonim Şirketlerde Şarta Bağlı Sermaye Artırımı, Asil Yayın, Ankara
- Seyidoğlu, H. (2006), İktisat Biliminin Temelleri, İstanbul
- Şengür, Evren D. (Ocak-Şubat. 2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Sermaye İle İlgili Getirilen Yenilikler, "Mali Çözüm", 97-120
- Tekinalp, Ü. (2011), Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, İstanbul
- Türk Hukuk Lügati (1991), 3. Baskı, Ankara
- Yalkın, Yüksel K. (1992), Şirketler Muhasebesi İlkeler ve Uygulama, Ankara, Turhan Kitapevi
- Yavuz, M. (2011, Kasım), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırım Usulü, "Yaklaşım", s.227
- Yeni Türk Ticaret Kanunu Gereçesi, Belgenin tamamına erişim için: www.basbakanlik.gov.tr, Erişim tarihi: 20/05/2013.
- Yükçü, S. (2004), Finansal Muhasebe, İzmir

SON DÜZENLEMELERLE "AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI"

Sami CEYHAN*
Kubilay DEMİRCİOĞLU1**

Özet

Adli ya da idari yönüyle ilgili bazı kurumların ortak çalışmaları ve Yargıtay 7. Ceza Dairesinin de görüş vermek suretiyle katkı sağladığı 6455 Sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 11/04/2013 tarihinde yürürlüğe girmiş, bu kanunla petrol piyasası kanunundaki akaryakıt kaçakçılığına ilişkin hükümler kaçakçılık kanununa aktarılarak bu sektörde kaçakçılıkla ilgili hangi yasaya göre işlem yapılacağı yönünde oluşan tereddütler giderilmiş, ayrıca her iki yasaya getirilen ek düzenlemelerle suçla mücadelede etkinlik sağlanması hedeflenmiştir.

Çalışmada akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele kapsamında tarihsel süreçte yürürlükte olan yasal düzenlemeler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaçak petrol-akaryakıt, suç ve kabahat.

JEL Sınıflandırma Kodları: D73,G38,K23

Summary

Customs Law No. 6455 Amending Certain Laws and Decree, with the judicial or administrative aspects of the joint efforts of some institutions and with the intellectual support of Supreme Court's 7th department, entered into force on 04.11.2013. With this law, to be able to resolve doubts regarding which of the legal procedures should be done in the direction of the several fuel smuggling laws, fuel smuggling provisions of the Fuel Market Law was transferred to main smuggling law No: 5607, as well as additional regulations introduced in both the law aims to ensure that the fight against crime activity.

In this study, the legal regulations related to the fight against fuel smuggling in operation within the historical process are discussed.

Key words: Smuggled oil-liquid fuel, felony and misdemeanor

JEL Classification Codes: D73,C38,K23

* Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi

** Gümrük ve Ticaret Müfettiş Yardımcısı